

Sári Gyula (1916–1993)

Egyre gyarapodik veszteségeink szomorú listája. Sári Gyula úgy élt közöttünk, mintha sohasem akarná itthagyni az amatőrcsillagászat árnyékvilágát.

1916. június 3-án született Gyulafirátóton (Veszprém m.). Édesapja református lelkész, így az ifjúkor fő állomásai az ő szolgálati helyei szerint alakulnak. Az elemi iskolát Hencsén (Somogy m.) kezdi meg az 1921-22-es tanévben. Kaposvár, majd Komárom a következő állomáshelyek. Közben hosszan betegeskedik (súlyos izületi bántalmak vannak), így iskolái egy részét magántanulónaként végzi. (Számunkra hihetetlen ez, hiszen Gyula bácsi még 70 fölött is könnyedén teljesített hosszú gyalogtúrákat, és Komáromból rendszeresen elkerékpározott a Balatonig!) Végül a betegségből felépülve a híres pápai Református Gimnázium tanulójaként jelesen érettségizik 1934-ben. Ezt követően jogi tanulmányokat folytat a Pázmány Péter Tudományegyetemen. Jeles végbizonysítványa ellenére nem doktorál. A családi hagyomány szerint elképzelhetetlennek tartotta, hogy adott esetben csirkefogó ártatlanságát kelljen bizonygatnia.

A székesfehérvári Vadásztölténygyárban (a Videoton őse) helyezkedik el, itt a rádió fejlesztő részleg munkatársa. 1940-45 között katonáskodik, híradós és műszaki szolgálatot lát el, szerencsére frontélmények nélkül. A háború után műhelyt nyit, majd annak államosítása után a győri Gelkánál helyezkedik el. 1963-tól 1976-ig a Komáromi Kőolajipari Vállalat műszaki csoportvezetője — innen megy nyugdíjba.

A csillagászat régóta érdekelte Gyula bácsit, az amatőrkedést azonban csak a hatvanas évek elején kezdte el, amiben fontos lökést jelentett A távcső világa 1958-as kiadása. Műszaki ember lévén, amint lehetőségei engedték, távcsövet épített. (Első tükreihez szokatlan módon jutott: egy autó kereke alól kipattanó kő betörte munkahelyének vastag kirakatüvegét... Ebből készült első két tükre, egy 145 és egy 100 mm-es.) 1967-ben elkészült 200/1000-es tükre, melyet főműszere optikájaként haláláig használt. A mechanikákat folyamatosan tökéletesítette, megoldotta a finommozgatás és az óragépes hajtás problémáját, így hosszú expozíciós idejű felvételeket is készíthetett.

Újabb lökést jelentett Kulin György biztatása. Komolyabb amatőrtevékenységének kezdetét jelenti a mellékelt néhány soros Kulin-levél. (Vajon hány ezer, hány tízezer ilyen levél született, melyekben Kulin Gyurka bácsi biztatta az amatőröket, irányította a mozgalmat? Milyen sokat jelentettek nekünk az ilyen hosszabb-rövidebb levelek!) Akkoriban (és ma is) az asztrofotózás jelentette az észlelőtevékenység egyik csúcspontját — természetes, hogy Gyula bácsi érdeklődése is ebbe az irányba fordult. A fényszennyezés miatt otthoni műszereivel nem készíthetett hosszú expozíciójú felvételeket — egy-két perc exponálás után a fátyol tönkretette a negatívot. Épp ezért kitalálta a "hordozható asztrográf" műszertípust, amely nem más, mint egy apró óragépes mechanika, különféle kényelmi berendezésekkel ellátva (óragép, pólustávcső, osztott körök, iránytű...), így kerékpárra pattanva könnyen elérhette a sötét egü észlelőhelyeket, és már készülhettek is a jobbnál jobb fotók kisfilmes gépekkel.

Ezeket a kis fényképező csodamasinákat túráira is magával vihette, amint ideje engedte, tökéletesítette is őket, így egyre könnyebb, egyre praktikusabb "asztrográfokkal" dolgozhatott. Nem volt rest, hogy írásban is megosz-

sza eredményeit amatőrtársaival. Távcsőépítési cikkei jórészt a Meteorban jelentek meg, de minden jelentősebb amatőrcsoporttal kapcsolatban állt, így az Albireóval, az Algollal, a Göncöllel stb.

Bpest 1970 dec.1

Sári Gyula

Szöny Kőolajipari Vállalat

Nagyon köszönöm a képeket. Ezekből néhányat közlünk a Föla és ég következő 1971. első, februári számában.

Különösen a Szaturnusz képnek örültem, ilyen szép amatőr felvétel ilyen kis műszerrel még nem is láttam.

Szíves üdvözlettel

Dr. Kulín György

Esetleges új Baráti Kör tagok számára küldök néhány Nyilatkozatot, befizetési lappal.

A negatívot visszaküldöm.

Számos észlelési ággal foglalkozott, leginkább mégis a változócsillagokkal jegyezte el magát. Több ezer fényességadata az MCSE és az Algol archívumát gazdagítja — eleinte főként fedési változókkal foglalkozott, majd következtek az eruptív, kataklizmikus, mira és félszabályos változók. Amikor tehette, népszerűsítette a változók fotografikus megfigyelési módszereit (pl. a mogyorósbányai táborokon). Szinte minden budapesti vagy Budapest közelében megrendezett PVH-találkozón résztvett (többnyire előadást is tartott). Ezekben bemutatta legújabb műszermegoldásait, ismertette kimérő módszereit, mindezt sok lelkesedéssel, humorral tette, számos barátot szervezve magának és a változócsillag-észlelésnek.

Asztrofotográfia I. 77/1	Multiplier csöves fotométer II. 81/3
Asztrofotográfia II. 77/2	Túraasztrográf 82/5
Mérőmikroszkóp asztrofotókhöz I. 77/4	Fényképezés nagy távcsővel I. 83/5
Mérőmikroszkóp asztrofotókhöz II. 77/5	Fényképezés nagy távcsővel II. 83/6
A takarékos fényképezőgépp 78/2	Asztrofotográfia 85/10
Kézi vezetésű asztrográf 78/3	Asztrofotográfia 86/7-8
Elektronikus fotométer 78/4	Vörös színű változók fotografikus észlelése 88/10
Vizuális fotométer 79/1	Osztott körök egyszerű beállítása 89/3
Fázisszámítás 79/2	Patkóvillás asztrográf 90/1
A pólusbeállítás 80/1	
Multiplier csöves fotométer I. 81/1	

Sári Gyula Meteorban megjelent cikkei

Erre a tevékeny életre tett pontot a halálos kór ez év januárjában. Gyula bácsi esetében nem elcsépelte közhely, hogy fiatalokat megszegyenítő módon, hihetetlen intenzitással, lelkesedéssel (és eredménnyel!) művelte a csillagászatot, számtalan hobbijának egyikét. Nagyon hiányzik sorainkból emberséget sugárzó személye — emléke, munkája nemcsak észleléseiben, cikkeiben él tovább, hanem sok-sok amatőrtársa szívében is.